

HANKKEEN LOPPURAPORTTI

Hankkeen nimi: Lemm järvien kunnostus - hanke

Hankkeen numero: 21075

Toteuttaja yhteystietoineen: Kivijärven kalastusalue, Aarno Parkkola, Tapiolankatu 1, 54710 Lemi

1. Tausta

Hankealueen järvet, Kivijärvi, Lahnajärvi, Syntymäinen ja Kotajärvi, sijaitsevat Lemm kunnan alueella. Alueen vesistöllisyys, ympäristön puhtaus ja kalasto on ko. maaseutualueen vahvuuksia. Kalastus on kyseisellä vesialueella kuitenkin valikoivaa ja kalasto rikkakalavaltaitunut. Kalavesien tuotto on vähäinen. Toimintaedellytykset vesistöön kohdistuvien maaseudun elinkeinorakenteen monipuolistamisesta puuttuvat. Hankkeen tarkoituksena on saada aikaan kalataloudellisesti tuottava vesialue kunnostamalla maaseudun kolmas voimavara kuntoon ja käyttöön oikea – aikaisella, syksyllä ja talvella, tapahtuvalla tehokkaalla kalastuksella. Saalistavoitteeksi asetetaan 100 tonnia vuosina 2005 – 2007. Kalavesien tuotto vesialueella perustuu tulevaisuudessa luontaisesti lisääntyviin, uusiutuviin ja hyvän kasvun omaaviin massakalakantoihin (muikku, ahven ja särki). Hankevaiheen päätulokset, toimintapuitteet vesistöön kohdistuvalle kannattaville elinkeinoille (kalastus, kalanjalostus ja matkailu), ylläpidetään siten, että kalastorakenteen kunnostuksen yhteydessä ammattimaiset kalastorakenteen kunnostajat kouluttavat paikallisia uusia yrittäjiä kalastukseen, kalankäsittelyyn ja kalanjalostukseen. Toiminta on luonnonvarojen taloudellista ja kestävää käyttöä. Ammattitiedon ja – osaamisen lisäämisen kautta kalastus kohdistuu tulevaisuudessa tasaisesti koko kalamassaan, ei enää pelkästään petokaloihin. Samassa yhteydessä hyötyvät myös muut vesien virkistyskäyttömuodot. Hankkeeseen ovat sitoutuneet Tuuliaisien Säätiö, osakaskunnat (Ruomi, Uimi, Värtölä, Vainikkala, Torviniemi), Lemi kunta ja Kivijärven kalastusalue.

2. Toteuttajat

Hanke organisoitiin hanketoteuttajien, ohjausryhmän ja yhteistyötahojen kautta. Hankkeella ei ollut varsinasta palkattua henkilöstöä. Hankkeen toteutuksesta vastasivat seuraavat henkilöt/yritykset seuraavin vastuualuein:

- Osmo Lamponen ja Aarno Parkkola hankkeen johtaminen ja yhteishenkilö
- Vesa Tiitinen, kalastusalueen isännöitsijä, hankkeen hallinnointi, kirjanpito, tiedotus
- Tmi Kari Kinnunen, hankkeen ostopalvelut (kalan poisto, seuranta)
- Ruomin ja Värtölän osakaskunnat, hankkeen ostopalvelut (kalan poisto)

Hankkeen ohjausryhmän muodostivat seuraavat henkilöt:

- Osmo Lamponen, ohjausryhmän puheenjohtaja, Suontakaisen osakaskunta
- Seppo Kuukka, ohjausryhmän varapuheenjohtaja, Värtölän osakaskunta
- Vesa Tiitinen, ohjausryhmän sihteeri, Kivijärven kalastusalue, isännöitsijä
- Aarno Parkkola, ohjausryhmän jäsen, Ruomin osakaskunta
- Kari Haiko, ohjausryhmän jäsen, Uimin osakaskunta
- Esko Muukka, ohjausryhmän jäsen, Torviniemen osakaskunta
- Matti Tapanainen, ohjausryhmän jäsen, Vainikkalan osakaskunta
- Raija Tuulainen, ohjausryhmän jäsen, Tuuliaisien Säätiö

Kivijärven kalastusalue
Hietakallionkatu 2, 53850 Lappeenranta

- Simo Luukkanen, ohjausryhmän jäsen, POMO – hallituksen yhteyshenkilö
- Kauko Poikola, ohjausryhmän jäsen, Kaakkois – Suomen Te – keskus

Hankkeen yhteistyötahoina toimivat hankealueen osakaskunnat (5 kpl), osakkaat, ammattikalastajat, kalastusseurat ja kunnat.

3. Toteutus

Hankkeen työvaiheet olivat kalastorakenteen kunnostus, ammattitaidon – ja osaamisen siirto kalastuksessa, kalan käsittelyssä ja jatkojalostuksessa, tutustuminen hoitokalastushankkeisiin Etelä – Suomessa, seuranta, tiedotus ja hallinnointi.

3.1. Kalastorakenteen kunnostus

Kalastorakenteen kunnostus on tehty ostopalveluna. Kalastusalue on pyytänyt tarjousta kolmelta alan yrittäjältä. Tmi Kari Kinnunen on vastannut kalastorakenteen kunnostuksesta tarjouskilpailun perusteella. Lisäksi Ruomin ja Värtölän osakaskunnat ovat myös osallistuneet kalastorakenteen kunnostuksiin katiskoilla ja osaksi rysillä. Kalastorakenteen kunnostus on pitänyt sisällään hoitokalastuksen, kalan kuljetuksen ja loppukäsittelyn.

3.1.1. Kalastus

Hankeaikana vuosina 2005 – 2008 on pyydetty yhteensä 115.751 kiloa vähempiarvoista (pieni ahven, särki, kiiski, sorva, lahna, salakka, suutari ja kuore) kalaa hankealueelta, Kivijärvi, Lahnajärvi, Syntymäinen, Kotajärvi ja Keskinen. Hoitokalastuksen hehtaariohtainen saalis on ollut yhteensä 66,5 kg/vesihehtaari. Liitteenä yhteenvedo Lemmijärvien kunnostushankkeen saaliskertymästä järvittäin, pyyntimuodoittain, kalalajeittain ja järvikohtainen saaliskertymä vuosina 2005 – 2008.

3.1.2. Kalankuljetus ja loppukäsittely

Hankkeen aikana hoitokalastussaaliskertymä on kuljetettu rantaan veneessä ja siitä edelleen viety kompostiin.

3.2. Ammattitaidon – ja osaamisen siirto kalastuksessa, kalan käsittelyssä ja jatkojalostuksessa

Ammattitaidon – ja osaamisen siirto kalastuksessa, kalan käsittelyssä ja jatkojalostuksessa on tehty ostopalveluna. Kalastusalue on pyytänyt tarjousta kolmelta alan yrittäjältä. Tmi Kari Kinnunen on suorittanut ko. toiminnan tarjouskilpailun perusteella. Kirjallista tietoa ei ole olemassa kalastuksesta, kalan käsittelystä ja jatkojalostuksesta. Hankkeen aikana Kalavesi tuottavaksi Pien – Saimaalla - hankkeessa on tullut esille, että käytännön tietoa kalastuksesta, kalan käsittelystä ja jatkojalostuksesta löytyy vaihtelevasti eri kalastajilta tai se puuttuu lähes kokonaan. Toisaalta kalan käsittely ja jatkojalostustilat puuttuvat maakunnasta. Hankkeen osalta on katsottu tarpeellisemmaksi selvittää erillisen hankkeen toimesta (kuivamaan kalasataman esiselvitys) maakunnallisten kalan käsittely tilojen tarve ja nykyisten kalastajien koulutus – ja investointitarpeet markkinoiden näkökulmasta kuin lähteä kouluttamaan uusia yrittäjiä alalle. Vuoden 2008 aikana on valmistunut Lappeenrannan kalasatama, mikä pitää sisällään kalan lajittelutilat, perkuutilat, blokki – ja irtopakastuslinjaston (valmisteilla) kylmiön, pakkasvarastot ja jääseman.

3.4. Tutustumisen hoitokalastushankkeisiin Etelä - Suomessa

Ohjausryhmän toimesta on tehty 18. – 19.10.2007 tutustumismatka Etelä – Suomen hoitokalastushankkeisiin. Matkasta on laadittu erillinen muistio (liite).

3.5. Seuranta

Seuranta on tehty ostopalveluna. Kalastusalue on pyytänyt tarjousta kolmelta alan yrittäjältä. Tmi Kari Kinnunen on suorittanut ko. toiminnan tarjouskilpailun perusteella. Hankealueen kalakantoja on seurattu hoitokalastussaalien ja talvinuottaussaaliiden.

3.6. Tiedotus

Tiedotus on tehty Kivijärven kalastusalueen toimesta. Hankkeen tiedotus on hoidettu sekä www. sivujen kautta (Etelä – Karjalan kalatalouskeskus) että tiedotustilaisuuksilla (2 kpl).

3.7. Hallinnointi

Hallinnointi on tehty Kivijärven kalastusalueen toimesta. Hankkeen osalta on pidetty kuusi (6) ohjausryhmän kokousta. Hankkeen kirjanpidosta on pidetty kalastusalueen toimesta.

4. Tavoitteet

Hankesuunnitelman mukaan hankkeelle asetettiin tavoitteet toimintapuitteille, koulutukselle, toimintamallille ja verkostojen kehittämiseksi. Toimintapuitteet pitävät sisällään 100 tonnin hoitokalastussaalien ja muikun osuuden kasvattaminen 50 % kalastosta. Koulutuksessa kalastorakenteen kunnostajat tutustuttavat/kouluttavat paikallisia uusia yrittäjiä kalastukseen, kalan käsittelyyn ja jatkojalostukseen. Toimintamalli pitää sisällään mm. tutustumistilaisuudet. Verkostojen kehittäminen tarkoittaa yhteistyön kehittämistä koko hoitokalastusprosessin osalta.

5. Tulokset

5.1. Toimintapuitteet

5.1.1. Hoitokalastussaalit

Hankkeen aikana on pyydetty yhteensä 115.751 kiloa vähempiarvoista (pieni ahven, särki, kiiski, sorva, lahna, salakka, suutari ja kuore) kalaa hankealueelta. Tavoite hoitokalastussaalista ylitettiin 15.751 kilolla. Eri järvien toteuma oli alla olevan taulukon mukainen:

JÄRVET	SAALIS	TAVOITE	EROTUS
Kivijärvi	52414	50000	+2414
Lahnajärvi	11266	13000	-1734
Syntymäinen	26681	13000	13681
Kotajärvi	16980	24000	7020
Keskinen	8410	0	8410
Yhteensä	115751	100000	15751

5.1.2. Muikun osuus

Muikkukanta on vahvistunut huomattavasti etenkin Kivijärvellä. **Kivijärven Metelinselällä** vedetty (09.03.2008) nuotalla koeveto (hoitonuotta/pyyntisyvyys 7 m/ympärysmitta 300 m/vedon pituus 450 m) . Saalis koostui seuraavista kalalajeista (näyte-erä 3 kg/painoprosentti): muikku (79 %), kuore (12 %), ahven (6,3 %), särki (1,6 %) ja lahna (0,9 %). Muikkusaalis (painoprosentti) koostui kuudesta eri ikäluokista: v.2007 (49,4 %/keskipituus 118 mm), v.2006 (4,8 %/keskipituus 153 mm), v.2005 (19,9 %/keskipituus 166 mm), v.2004 (24,1 %/keskipituus 178 mm), v.2003 (1,2 %/197 mm) ja v.2002 (0,6 %/206 mm). Lähde (Aarno Karels, Etelä – Karjalan kalatalouskeskus ry). Lisäksi heinäkuussa 2007 on vedetty samoilta alueita kaksi (2) koevetoa. Ensimmäinen veto tuotti 500 kilon saaliin ja toinen veto 1.500 kiloa. Saalis koostui muikusta (Suullinen tieto: Kari Kinnunen). Lisäksi Kari Kinnunen on arvioinut kaiku luotaamalla muikun määrän 150 – 200 tonniin hankealueella Kivijärvellä. Muikkukannan vahvuus mahdollistaa ammattimaisen kalastuksen Kivijärvellä.

Myös Lahnajärvellä ja Kotajärvellä on muikkukanta lähtenyt kasvuun. Toisaalta Syntymäisen osalta ei ole onnistettu palauttamaan järveen pyyntivahvaa muikkukantaa. Muut kalataloudelliset virkistysarvot mm. petokalojen (petoahven, kuha, hauki) osuus on kasvanut koko hankealueella.

5.2. Koulutus

Kirjallista tietoa ei ole olemassa kalastuksesta, kalan käsittelystä ja jatkojalostuksesta. Hankkeen aikana on tullut esille, että käytännön tietoa kalastuksesta, kalan käsittelystä ja jatkojalostuksesta löytyy vaihtelevasti eri kalastajilta tai se puuttuu lähes kokonaan. Toisaalta kalan käsittely ja jatkojalostustilat puuttuvat maakunnasta. Hankkeen osalta on katsottu tarpeellisemmaksi selvittää erillisen hankkeen toimesta (kuivamaan kalasataman esiselvitys) maakunnallisten kalan käsittely tilojen tarve ja nykyisten kalastajien koulutus – ja investointitarpeet markkinoiden näkökulmasta kuin lähteä kouluttamaan uusia yrittäjiä alalle. Vuoden 2008 aikana on valmistunut Lappeenrannan kalasatama, mikä pitää sisällään kalan lajittelutilat, perkuutilat, blokki – ja irtopakastuslinjaston (valmisteilla) kylmiön, pakkasvarastot ja jääaseman.

5.3. Toimintamalli

Hoitokalastuksen toimintamalli on tuotu esille kahdessa erikseen järjestetyissä tutustumislaisuuksissa, www. sivuilla ja tiedotusvälineissä. Paikallisten ihmisten suhtautuminen hoitokalastukseen tiedon lisääntymisen myötä (tutustuminen hoitokalastukseen rysillä ja nuotalla) on muuttunut myönteiseksi. Lisäksi vapaa – ajan kalastajat ovat huomanneet myönteisen kehityssuunnan omassa kalan saaliissa. Kalasto on muuttunut. Muikkujen ja isojen ahventen määrät ovat lisääntyneet tuntuvasti kalastossa.

5.4. Verkostojen kehittäminen

Hoitokalastuksen eri vaiheet (kalan etsiminen, kalastus eri pyyntimuodoilla, kalan käsittely ja loppukäsittely) on tehty kustannustehokkaasti ja ammattimaisesti yhteistyöverkostojen kautta. Osakaskunnat ovat osallistuneet aktiivisesti hoitokalastukseen katiskakalastuksen mer-

Kivijärven kalastusalue
Hietakallionkatu 2, 53850 Lappeenranta

keissä. Hankealueella on opittu eri pyyntivälineiden osalta tehokkaammat pyyntiajat kalan tulevan hyötykäytön osalta.

6. Aikataulu

Hankkeen toteutusaika on ollut 01.05.2005 – 30.06.2008

7. Kustannukset

Hankkeen kustannukset ovat olleet yhteensä 150.000,00 euroa. Kustannukset koostuivat ostopalveluista (144.593,24 euroa), matkoista (165,68 euroa) ja muista kustannuksista (5.241,08 euroa).

8. Rahoitus

Hanketta ovat rahoittaneet Te – keskus (49.9996,18 euroa), kunnat (12.508,82 euroa) ja yksityisen rahoitus (Tuuliaisien Säätiö ja vaikutusalueen osakaskunnat 87.495,00 euroa).

9. Jatkosuunnitelma

Hoitokalastus on edesauttanut muikkukantojen vahvistumista hankealueella etenkin Kivijärvellä. Hoitokalastus prosessi tulee analysoida ja kehittää edelleen. Jatkossa Lappeenrannan kalasatama (kalan esikäsittelytilat ja irtopakastuslinjasto ym.) ja siihen liittyvä koulutus muutettava hoitokalastussaaliiin (pieni ahven, särki, lahna) käyttöä montusta hyötykäyttöön. Tällöin hoitokalastuksesta tulee sekä taloudellisesti että ekologisesti järkevä kalastusmuoto. Hoitokalastus tullaan myös suuntaamaan entistä enemmän saalishuippuihin.

Toisaalta etenkin pienten järvien osalta tulee ottaa käyttöön ns. laatukalastusajattelu. Tämä pitää sisällään järven kalavarojen investoinnin ja siihen liittyvät teho – ja hoitokalastusjaksot. Ohjausryhmä esittää ns. laatukalastuksen toteuttamista Kuuksenen – ja Ronkaanselällä hanketoiminnan muodossa.

Osakaskunnat ja kalastusalue tulee tukea kehitystyötä sekä sosiaalisesti (kalastusluvut ammattikalastukseen/kokouspäätökset) että taloudellisesti myös tulevaisuudessa.

10. Ohjausryhmän arvio

Ohjausryhmä arvioi 25.06.2008 hanketta ohjausryhmän loppukokouksessa. Liite hankkeen loppuarviointi.

11. Asiakirjojen säilyttäminen

Hankkeen asiakirjat säilytetään osoitteessa Kivijärven kalastusalue, Vesa Tiitinen, Hietakallionkatu 2, 53850 Lappeenranta.